influence on professionalism of graduating students of higher technical educational establishments.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2009

УДК 167.7:37.013

Пономарьов О. С.,
м. Харків, Україна

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ДИДАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРА

Постановка проблеми. Серед сучасних проблем філософії освіти чи не найголовнішими вважаються визначення сутності і причин кризи освіти та пошук шляхів і засобів її успішного подолання. Сьогодні вже стало загально визнаним фактом, що вся світова освітня система переживає серйозну кризу, сутність якої полягає у тому, що цілі та зміст освіти перестали відповідати новим реаліям буття та зумовленим ними новим суспільним вимогам. Тому в більшості економічно розвинених країн не просто відбувається активний пошук шляхів ефективного її реформування, а йде перегляд цілей і концептуальних основ організації освіти. У зв’язку з цим нового розвитку набуває філософія освіти, інтенсифікується розвиток педагогічної теорії, в тому числі педагогіки вищої школи. Для системи інженерної освіти вона стає особливо актуальною через таку низку обставин.

По-перше, протягом останнього часу відбулося справді лавиноподібне зростання обсягів науково-технічної інформації і скорочення циклу старіння й оновлення технологій. Воно зумовлює необхідність освоєння студентами все більших обсягів все більш складних знань в обмежені часові терміни, відведені на професійне навчання.

По-друге, розробка і широке застосування високих технологій, в тому числі нанотехнологій, біотехнологій та інших, які виникли на базі нових досягнень фундаментальних наук і нових фізичних ефектів, потребують подальшого посилення фундаментальної складової змісту інженерної освіти.

По-третє, істотно ускладнюється екологічна ситуація, в тому числі й за рахунок дійсно катастрофічного зростання об’ємів промислових і побутових відходів та за рахунок реальної перспективи вичерпання більшості видів важливих природних ресурсів.

По-четверте, істотно розширилися можливості доступу студентів до безмежних інформаційних ресурсів Інтернету, завдяки яким вони сьогодні можуть ознайомитися з тим чи іншим матеріалом значно глибше і повніше, ніж передбачено навчальними планами і програми, наведено в підручниках чи дається на лекції. Однак вони не мають належних навичок верифікації цієї інформації та її класифікації, тому не можуть тут отримати системної освіти.

По-п’яте, помітно посилюється технократичний характер мислення і втрачається гуманістична спрямованість розвитку виробництва і технологій, формується розуміння їх не як засобів забезпечення життєдіяльності людини, а як самостійної сфери соціального буття. Виникає своєрідна фетишизація техніки, а останнім часом ще й фетишизація інформатизації.

По-шосте, в Україні вказані обставини посилюються ще й через значне падіння промислового виробництва та істотне технологічне відставання від провідних економічно розвинених країн світу. Воно ускладнює можливості технічної освіти, насамперед практичної підготовки майбутніх інженерів, бо вони позбавлені можливості знайомства з сучасними високими технологіями, а тим більш оволодіння ними та їх подальшого розвитку.

За цих умов помітно зростає необхідність у більш чіткому визначенні кваліфікаційних вимог до професіоналізму майбутніх інженерів, їх загальної і професійної культури, соціально і професійно значущих особистісних рис і якостей. Всі ці складові сьогодні прийнято поєднувати поняттям професійної і соціальної компетенції фахівця. Саме рівень цієї компетенції стає самою визначальною характеристикою якості освіти, саме він визначає авторитет та імідж відповідного навчального закладу і виступає об’єктивною оцінкою якості роботи його науково-педагогічного складу.

Отже, особливої актуальності й важливої суспільної значущості набула сьогодні проблема конструювання принципово нової парадигми інженерної освіти, орієнтованої на формування високого рівня професійної компетенції майбутніх фахівців. Важливість цієї проблеми зумовлює та відповідальність, яку несуть інженери за характер і напрямки науково-технічного прогресу, за рівень та ефективність матеріального виробництва, а отже і за добробут та якість життя широких верств населення.

Зв’язок проблеми з актуальними теоретичними і прикладними завданнями. Характерною рисою інженерної освіти є безпосередній зв’язок з пов’язана з цілями, змістом і характером професійної діяльності майбутніх фахівців, яка істотною мірою визначатиме як матеріальну сферу людського буття, так і соціально-психологічне самопочуття людей. Тому ефективність їх підготовки повинна мати надійне теоретичне обґрунтування. Це тим більш

стає необхідним через недостатню, на наш погляд, розвиненість дидактичних основ викладання загально інженерних і особливо спеціальних дисциплін. Істотне ж технологічне відставання нашої країни від провідних промислово розвинених держав вимагає ще й перегляду практичної складової інженерної освіти. Іншими словами, сьогодні вкрай необхідними стають прикладна її спрямованість та відповідний характер професійної компетенції фахівців.

Однак для успішного розв'язання важливої проблеми із забезпечення належної якості підготовки компетентних фахівців вкрай необхідним стає філософське осмислення не тільки сутності феномену професійної освіти, а й поняття компетенції, яка значною мірою детермінується ставленням фахівця до своєї професійної діяльності. Справа в тім, що компетентність виходить далеко за межі традиційного поняття професіоналізму. Вона тісно пов'язана з професійною культурою і торкається аксіологічних аспектів діяльності, що певною мірою позначається на всій буттєвій сфері особистості. А це вимагає перегляду та уточнення онтологічного статусу професійної діяльності.

Результати аналізу актуальних досліджень та наукових публікацій з проблеми переконливо свідчать про її значну теоретичну і практичну важливість і значущість як для філософії освіти й педагогіки вищої школи взагалі, так і для системи інженерної освіти зокрема. В цьому можна впевнитись при знайомстві з роботами багатьох дослідників. Серед них в першу чергу можна назвати вітчизняних вчених В. П. Андрущенка, Г. П. Васяновича, Е. Герасимової, Л. В. Губерського, О. О. Дольської, А. К. Дусавицького, М. З. Згуровського, І. А. Зязюна, С. Ф. Клепка, В. Г. Кременя, М. І. Михальченка, С. М. Пазиніча, І. Предборської, О. Г. Романовського, С. О. Сисоєву, Л. Л. Товажнянського та інших. Істотний внесок в розвиток філософії освіти належить російським фахівцям В. С. Біблеру, М. В. Богуславському, С. К. Булгакову, Т. П. Вороніній, Б. С. Гершунському, С. І. Гессену, Е. Н. Гусинському, О. Я. Єрмолову, Н. В. Карлову, В. С. Кочергіну, В. М. Лавриненку, В. П. Ратникову, В. М. Розіну, В. М. Сагатовському, Ю. І. Турчаніновій та іншим.

Однак взагалі філософія освіти, яка в західних країнах почала бурхливо розвиватись ще з середини минулого року, на пострадянському просторі отримала належний розвиток лише в 80-90-ті роки. Тому до сьогоднішнього часу ні призначення та предмет філософії освіти як специфічної галузі в загальній системі філософських знань, ні її завдання та структура ще чітко та однозначно не визначені. Тим більш лишаються недостатньо дослідженими і вимагають поглибленої філософської рефлексії такі проблеми педагогічної теорії і практики, як цілі, зміст і характер освіти постіндустріальної доби або як дидактика викладання конкретних дисциплін в умовах інформатизації

життя та Інтернету. Нарешті, потребують філософського аналізу поняття професійної компетенції, шляхів і засобів її формування.

Що ж стосується філософії інженерної освіти, то увага дослідників до її проблем взагалі не відповідає тій її важливості та суспільній значущості у забезпеченні життєдіяльності сучасного суспільства та перспектив його розвитку. На жаль, її проблеми не розглядаються і в роботах з філософії та логіки техніки, логіки та методології науково-технічної діяльності.

Мета даної статті у зв'язку з розглянутими обставинами і полягає у спробі філософського осмислення феномену професійної компетентності й дидактичних особливостей її формування. При цьому основна увага буде зосереджена на філософському контексті дидактики формування професійної компетенції сучасного інженера. Така мета зумовлена тим, що саме у сфері підготовки інженерів найбільшою мірою проявилася загальна криза освіти, і від рівня їх професійної компетенції та характеру її формування істотною мірою залежатимуть сама можливість соціально-економічного відродження України, забезпечення належної конкурентоспроможності національної економіки та її інноваційного розвитку, а отже і добробут широких верств населення та його соціально-психологічне самопочуття.

Виклад основного матеріалу. Можливість успішного розв'язання тих проблем, які постають перед системою освіти, залежить від двох основних груп чинників До першої з них слід віднести зовнішні відносно системи освіти чинники: загальне соціально-економічне становище в країні, рівень частки на фінансування системи освіти у ВВП країни та падіння авторитету знань і престижу освіти в суспільній свідомості. Другу групу складають внутрішньосистемні чинники, про які останнім часом достатньо гостро йдеться у численних критичних публікаціях в засобах масової інформації. До цих чинників відверто слід віднести помітне падіння рівня професійної компетенції значної частини викладачів, їх педагогічної майстерності, загальної і професійної культури, зниження вимогливості та відповідальності, різноманітні прояви корупції, а також втрату необхідних зв'язків між середньою і вищою школою,

За цих умов одними з найважливіших засобів забезпечення належної якості професійної підготовки фахівців і основним резервом системи освіти стають чітке дотримання положень і принципів педагогіки вищої школи, розробка і впровадження ефективних інноваційних педагогічних технологій і підвищення педагогічної майстерності науково-педагогічного складу та прищеплення йому почуття особистої відповідальності за результати своєї праці, тобто за якість професійної підготовки, виховання і особистісного розвитку кожного випускника. А для цього дійсно необхідна нова освітня парадигма,

яка б виходила з урахування сучасних суспільних вимог до змісту і характеру професійної компетенції фахівців та з освітніх потреб самого студента. Однак при цьому одним з важливих завдань постає необхідність допомогти йому у виявленні та усвідомленні цих потреб.

Добре відомо, що одним з основних положень методології будь-якого виду людської діяльності є принцип історизму. Його сутність полягає в тому, що цілі й характер цієї діяльності та напрямки їх розвитку істотною мірою визначаються її генезисом і наступною еволюцією, її логікою як відповідністю індивідуальних і особистих потреб людини. Тому вкрай доцільно підійти до аналізу феномену професійної компетенції саме з позицій процесу поступового розвитку цілей освіти та характеру засобів їх досягнення, які розроблялись педагогічною теорією і використовувались в реальній освітній практиці.

Отже, цілком природною уявляється еволюція підходів до визначення цілей і орієнтирів освіти, цього важливого і відповідального соціального інституту, взагалі та інженерної освіти зокрема, як цілком закономірного процесу, що відбувається у відповідності з логікою соціального розвитку. Узагальнюючи величезну множину різноманітних підходів, інновацій і концепцій, можна констатувати, що протягом останніх десятиліть поступово відбувалася послідовна зміна таких основоположних освітніх парадигм. Історично першою з них була класична ***знаннєво орієнтована парадигма***, характерна як для системи загальної освіти, так і для професійної підготовки фахівців різного профілю. Її безсумнівною перевагою було прагнення дати учням і студентам цілісну систему знань з тих дисциплін, що вивчалися. Однак певним недоліком, який обмежував можливості освіти був відрив від життєвої практики і потреб суспільного виробництва.

З метою подолання цих недоліків свого часу було запропоновано і значною мірою успішно реалізовано цілу множину методів, форм і підходів, які у своїй сукупності можуть бути охарактеризовані як ***діяльнісно орієнтована освітня парадигма***. Її особливостями слід вважати, по-перше, що вона стосувалася переважно системи професійної освіти, оскільки була спрямована на підготовку учнів та студентів до успішної діяльності в певній професійній сфері. По-друге, ця парадигма більш чітко і повно передбачала практичну підготовку й виходила з необхідності урахування потреб життєвої практики і суспільного виробництва і фактично ґрунтувалася на них. Однак її недоліками були надмірний технократизм і нехтування духовною складовою особистісного розвитку учнів та студентів. Саме через ці недоліки відбулося загострення екологічної ситуації, збільшилося число техногенних аварій і катастроф, зросли їх масштаби і рівень збитків.

Усвідомлення серйозної потенційної небезпеки, пов'язаної з такими обставинами, стимулювало активні педагогічні пошуки у напрямку посилення гуманізації та гуманітаризації освіти, забезпечення всебічного гармонійного розвитку особистості учня і студента. Результатом цих пошуків фактично стала поява ***особистісно орієнтованої парадигми,*** яка допомагала долати недоліки попередньої, однак разом зі своїми пріоритетами певною мірою втрачала ті переваги, які були характерними як для знаннєвого, так і для діяльнісного підходів. Авторові вже доводилося писати про те, що чуйна і духовно багата людина, прекрасно обізнана в літературі та мистецтві, однак досить посередній, а то і взагалі слабкий фахівець у своїй сфері, аж ніяк не може вважатися ідеалом випускника вищої школи.

Розуміння неприпустимості й соціальної небезпеки підготовки таких «фахівців» змусило педагогічну теорію і практику істотно переглянути цілі й характер освіти з тим, щоб забезпечити збереження кращих рис кожної з розглянутих парадигм і водночас позбавитися від їх характерних вад. Цілком природно, що це можливо лише при використанні системного підходу, який передбачає і формування належних знань, без яких людина не може вважатися справжнім фахівцем, і її належну підготовку до успішної діяльності в обраній сфері, і відповідний особистісний розвиток. Результатом такого підходу і стала ***компетентнісна парадигма освіти***.

Як цілком справедливо зазначає відомий український вчений-педагог С. О. Сисоєва, «сучасна цивілізація потребує компетентної особистості». Саме тому, на глибоке переконання відомої дослідниці, «нова ідеологія освіти визнає необхідність формування компетентної особистості за умови реалізації суб'єктного підходу до навчання, у межах якого кожний учень має право активно вибирати і самостійно конструювати власну індивідуальну траєкторію розвитку» [1, с. 40]. Хоча з останньою тезою важко погодитись, оскільки навряд чи кожний учень через недостатній життєвий досвід здатний свідомо конструювати «власну індивідуальну траєкторію розвитку».

Стосовно ж студентів, насамперед тих, що навчаються за інженерними спеціальностями, індивідуальна траєкторія розвитку кожного з них значною мірою має передбачати оволодіння певною системою базових знань, умінь в навичок, які визначають фундаментальні основи відповідної спеціальності, її своєрідний каркас. Тому поняття професійної компетентності вимагає свого уточнення і поглиблення, обґрунтованого визначення його структури.

Так, П. В. Беспалов трактує зміст поняття компетентності як здатність людини до вирішення визначеного класу задач і наявність у неї певних особистісних якостей, а також необхідного обсягу знань і умінь [2, с. 42]. У свою

чергу, І. А. Зимня визначає компетентність як знання, що ґрунтуються на інтелектуально та особистісно зумовленому досвіді соціально професійної життєдіяльності людини [3]. Сьогодні ж істотний вплив на розуміння цілей освіти та підходів до вибору її змісту здійснюють ще й процеси глобалізації. Їх проявами слугують інтеграційні тенденції, в тому числі й формування єдиного європейського освітнього простору. Як зазначає А. П. Ліферов, «як і інші суспільні інститути, освіта під впливом всеосяжного процесу інтернаціоналізації життя стає все більш відкритою для міжнародного співробітництва. Більш того, в силу особливої ролі знання у постіндустріальну епоху освіта висувається у число вирішальних елементів «високої» світової політики». Він спеціально підкреслює, що «якщо раніше процес інтернаціоналізації освіти йшов немовби «слідом» за її розвитком в економіці, то сьогодні, на нашу думку, все більш очевидною стає необхідність її випереджувального розвитку у сфері освіти» [4, с. 3].

Існують й інші підходи до визначення поняття компетентності. Ми ж будемо виходити з того, що відмінності між ними не є істотними, а сама компетентність має розглядатися як визначальний атрибут, що характеризує результат професійної підготовки фахівця. Тому своє завдання ми вбачаємо, по-перше, у виявленні системи дидактичних умов, що забезпечують належне формування професійної компетенції майбутнього інженера, а по-друге, в їх аналізі у філософському контексті відповідності сучасним і перспективним суспільним вимогам і логіці науково-технічного і соціального прогресу.

Так, М. Пустовой та Є. Зима, докладно розглядаючи організаційно-технологічні та дидактичні проблеми формування компетенції сучасного інженера, зосереджують свою увагу на особливостях професійної підготовки в умовах переходу на дворівневу систему. Крім того, вони використовують не інтегральне поняття професійної компетенції, а вводять цілий спектр часткових «компетенцій» [5]. Безперечно, цей підхід є цілком правомірним, тим більше, що він відкриває можливості визначити загальну структуру професійної компетентності будь-якого фахівця, в тому числі й інженера.

На наше переконання, компетентність є системною сукупністю знань, умінь і навичок фахівця зі своєї та суміжних спеціальностей, відповідного розвитку його професійно і соціально значущих особистісних рис і якостей, загальної і професійної культури, а також сприйняття ним своєї професії і професійної діяльності як однієї зі своїх основних життєвих цінностей. Професійна компетентність включає також інноваційний тип мислення фахівця та його стратегічний характер, чіткі світоглядні позиції, моральні принципи і переконання.

Для успішного формування такої досить складної системи компонентів відповідно до принципу необхідної різноманітності У. Ешбі потрібна не меншої складності система дидактичних умов. Її складність визначається важливістю і відповідальністю завдань, що постають сьогодні перед освітою і зумовлюють потреби суспільства в компетентних особистостях. Крім того, сучасна педагогіка вищої школи інженерного профілю виходить переважно із завдань, розв'язання яких досягається переважно репродуктивними видами навчально-пізнавальної діяльності при ігноруванні вимог дидактики, орієнтованих на креативний її характер.

У зв'язку з цим, на наше глибоке переконання, дидактичними умовами успішного формування професійної компетентності інженера XXI століття має виступати така сукупність взаємопов'язаних положень. По-перше, важливо чітко визначити цілі освіти, співвіднести їх з інтересами студентів і сформувати у них усталену мотиваційну сферу, спрямовану на оволодіння обраною спеціальністю на рівні найвищих світових стандартів справжнього професіоналізму. По-друге, слід реально забезпечити системну цілісність навчально-виховного процесу при загальній його орієнтації на розвиток інноваційного мислення студентів та їх креативних здібностей. Мається на увазі максимальне використання виховного потенціалу кожної з навчальних дисциплін і можливостей гармонійного особистісного розвитку студентів в процесі їх викладання. По-третє, навіть при найдосконалішій організації навчально-виховного процесу і ретельно визначеному змісті освіти досягти її цілей буде неможливо без належної професійної компетенції, педагогічної майстерності, культури і моральності науково-педагогічного складу.

Якщо спробувати визначити сутність і зміст дидактичної системи, що пропонується, то вона має розглядатися як своєрідне поєднання вітчизняної педагогіки співробітництва, розробленої перш за все завдяки дослідженням Ш. О. Амонашвілі, та іноземних різновидів педагогіки гуманістично-ліберальної спрямованості. Першу С. У. Гончаренко визначає як «напрям педагогічного мислення і практичної діяльності, мета якого – демократизація й гуманізація педагогічного процесу» [6, с. 251]. Друга ж виходить з уваги до особистості та організації учіння перш за все як зацікавленої самостійної діяльності учня чи студента. Один з її основоположників К. Роджерс сформулював кардинальний принцип організації освіти, який передбачає дбайливе ставлення до особистісного «Я» кожного учня.

На наше глибоке переконання, тільки за умов використання у вищій школі такої дидактичної системи і можливе реальне формування професійної компетентності кожного майбутнього фахівця, можлива його підготовка на

рівні вимог до національної гуманітарно-технічної еліти. Філософська ж рефлексія над цією системою та її застосуванням дає змогу стверджувати про те, що вона дійсно здатна змінювати буттєві атрибути людської діяльності за рахунок їх взаємопроникнення у систему ціннісних орієнтацій особистості. Іншими словами, філософія освіти набуває при цьому відносно нового, системного контексту, у якому можна чітко визначити як онтологічні та гносеологічні, так і аксіологічні й телеологічні аспекти. При цьому важливо, щоб ці аспекти не лишалися лише предметом дослідження теоретиків, а й усвідомлювалися самими студентами.

Уявляється вкрай важливим донести до їхньої свідомості глибоку думку, висловлену свого часу Б. Г. Ананьєвим стосовно того, що справжня цінність особистості починає вимірюватись її творчим внеском у суспільний розвиток. Водночас необхідно прагнути не просто мобілізовувати зусилля і волю студентів на постановку й досягнення суспільно та особистісно значущих високих цілей, на максимальну реалізацію їх інтелектуального потенціалу, а й уміло застерігати їх від безглуздого марнотратства часу, волі та інтелекту. І тут доречно нагадати вражаючу своєю відвертою нещадністю тезу А. Кларка, що «ймовірно, 99 % здібностей людини розтрачується даремно, навіть сьогодні люди, які вважають себе культурними і освіченими, працюють здебільшого як автомати, лише раз чи два за все життя осягаючи на мить ті могутні, але глибоко приховані можливості, які має у своєму розпорядженні їх розум» [7, с. 184].

Наведені міркування можуть підтвердити результати цілеспрямованих педагогічних експериментів і спостережень автора, здійснюваних протягом понад сорока років при викладання кількох десятків навчальних дисциплін студентам різних спеціальностей, від першого до випускних курсів. Тільки за останнє десятиліття на прикладі вивчення курсу «Соціально-психологічне забезпечення стратегічного управління» студентами 5-го курсу спеціальності «Управління проектами» переконливо встановлено, що їх інтерес до цієї дисципліни (як і до будь-якої іншої) виникає з переконання у тому, що знання її матеріалу та можливість його використання у практиці фахової діяльності є неодмінною складовою їх професійної компетенції. На це у спеціально розробленій анкеті вказують від 85 до 95 % опитуваних.

Коли до них звертаєшся із запитаннями, чому ставлення до кожного працівника має бути різним і враховувати його особистісні риси і характерні особливості, то щоб отримати відповідь не з конспекту, а таку, що відповідає його власному розумінню, необхідно і звертатися до кожного студента з урахуванням його індивідуальних особливостей. Тут вважається вкрай доречним

навести надзвичайно глибоку думку К. Д. Ушинського про те, що якщо педагогіка хоче виховувати людину у всіх відношеннях, то вона повинна перш за все взнати її теж у всіх відношеннях.

Коли йдеться про поведінку і дії керівника в умовах інформаційної невизначеності та ризику, доцільно підкреслювати, що кожна людина має різну міру схильності до ризику. Для прищеплення студентам почуття особистої відповідальності за можливі результати і наслідки своїх дій і рішень необхідно навчити їх правильно оцінювати імовірність ризику і співвідношення між можливими виграшем і втратами при прийнятті ризикового управлінського рішення. Для студентів виявляється цікавим взнати, що існують наукові методи управління ризиком та його мінімізації при збереженні шансів на виграш, і вони прагнуть оволодіти цими методами. Подібні приклади, що сприяють розширенню мотиваційної сфери студентів, спрямованої на формування їх професійної компетентності, можна відшукати в кожній дисципліні. Важливо при цьому пробудити у них інтерес і показати дійсну практичну значущість матеріалу.

Висновки. Особливості постіндустріального суспільства висувають нові вимоги до системи вищої освіти, найважливішим завданням якої стає формування професійної і соціальної компетенції майбутніх фахівців, їх високої загальної і професійної культури, ціннісного ставлення до своєї спеціальності і виконуваної діяльності, виховання чесності, порядності та відповідальності. Для успішного формування професійної компетентності необхідні особливі дидактичні умови, спрямовані на перетворення самої буттєвої сутності людини, системи її життєвих цінностей та ідеалів, онтологічного статусу її професійної діяльності. Отже, одним з елементів цієї дидактичної системи та одночасно необхідною передумовою її успішної реалізації є психологічна спрямованість кожного викладача на педагогічну діяльність і його прагнення постійно удосконалювати свою власну професійну компетентність та педагогічну майстерність.

Список літератури: 1. *Сисоєва С. О.* Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: Монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с. 2. *Беспалов П. В.* Компьютерная компетентность в контексте личностно ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 41-45. 3. *Зимняя И. А.* Ключевые компетенции – новая парадигма результатов образования / И. А. Зимняя // Высшее образование; под ред. В. М. Филипповой. – М.: Центр сравнительной образовательной политики, 2003. – 303 с. 4. *Лиферов А. П.* Интеграционные тенденции в мировом об-

разовании / А. П. Лиферов // Педагогіка. – 2009. – № 6. – С. 3-10. 5. *Пустовой Н*. Формирование компетенций современного инженера в условиях перехода на двухуровневую систему / Н. Пустовой, Е. Зима // Высшее образование в России. – 2008. – № 10. – С.3-7. 6. *Гончаренко С. У*. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с. 7, *Кларк А*. Черты будущего / А. Кларк. – М., 2007. – 340 с.

О. С. Пономарьов

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ДИДАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРА

Показано, що в основі кризи світової системи освіти лежить невідповідність її цілей, змісту і характеру вимогам постіндустріального етапу розвитку людської цивілізації. Подолання цієї кризи вимагає підготовки компетентної особистості, що потребує формування та реалізації відповідної дидактичної системи. Розглянуто філософські аспекти самої цієї системи та її використання, що змінює характер буття людини і онтологічний статус її професійної діяльності.

А. С. Пономарев

ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ ДИДАКТИКИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ИНЖЕНЕРА

Показано, что в основе кризиса мировой системы образования лежит несоответствие ее целей, содержания и характера требованиям нового постиндустриального этапа развития человеческой цивилизации. Преодоление этого кризиса требует подготовки компетентной личности, что предполагает формирование и реализацию соответствующей дидактической системы. Рассмотрены философские аспекты самой этой системы и ее использования, которое меняет характер бытия человека и онтологический статус его профессиональной деятельности.

A. S. Ponomaryov

PHILOSOPHICAL ASPECTS OF DIDACTICS OF FORMING OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF ENGINEER

It is shown, that in the basis of crisis of the world system of education disparity of its aims, maintenance and character lies to the requirements of a new postindustrial stage of development of human civilization. Overcoming of this crisis requires preparation of competent personality, that supposes forming and realization of the proper didactic system. The philosophical aspects of this system and its use which changes the character of man existence and ontological status of its professional activity are considered.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2009р.

УДК 371.26: 378.14

Товажнянська О. Л.,
м. Харків, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Загальна постановка проблеми. Ті справді кардинальні зміни, що відбуваються сьогодні практично в усіх сферах людської діяльності, не могли не позначитися на цілях та змісті освіти. Світова фінансово-економічна криза тільки ще більш загострила проблеми, з якими доводиться зустрічатися студентам і викладачам в умовах глобалізованого постіндустріального світу з широкою інформатизацією не тільки сфери науково-технічних досліджень та матеріального виробництва, а й культурно-духовної сфери, включаючи освіту.

За цих умов істотних змін зазнали суспільні ідеали, життєві цілі й цінності, прагнення та інтереси людей, насамперед молоді. Внаслідок цього помітно поглибилася відмінність ціннісної сфери і системи життєвих цілей між представниками старшого і молодшого поколінь, що часто породжує певне непорозуміння між ними. До того ж, в суспільній свідомості втрачається культ знань і розуміння самоцінності освіти. Це тим більш небезпечно, що сьогодні провідні економічно розвинені країни світу активно будують інтелектуальну економіку і суспільство знань (або К-суспільство від англійського Knowledge-society). Тому перед системою освіти взагалі й перед вищою школою в особливості постає серйозна проблема визначення цілей, змісту і характеру виховного впливу на студентів, пошуку ефективних шляхів і засобів істотного удосконалення освіти і забезпечення дійової